

Kansainvälisyyskasvatus 2010

Fostran till internationalism 2010

Opetusministeriön julkaisuja / Undervisningsministeriets publikationer 2007:11

Kansainvälisyyskasvatus 2010

Fostran till internationalism 2010

Opetusministeriön julkaisuja / Undervisningsministeriets publikationer 2007:11

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet
Kansainvälisten asiain sihteeristö / Internationella sekretariatet
PL / PB 29, 00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
<http://www.minedu.fi>
<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut>

Taitto / Ombrytning: Liisa Heikkilä
Kansi / Omslag: Tero Sivula, www.kuvakori.com
Yliopistopaino / Universitetstryckeriet 2007

ISBN 978-952-485-335-4 (nid.)
ISBN 978-952-485-336-1 (PDF)
ISSN 1458-8110

Opetusministeriön julkaisuja / Undervisningsministeriets publikationer 2007:11

Tiivistelmä

Ohjelmassa taustoitetaan lyhyesti kansainvälisyyskasvatuksen kehityslinjoja Suomessa sekä määritellään käsitteenä tässä ohjelmassa käytetty termi ‘kansainvälisyyskasvatus’.

Kansainvälisyyskasvatuksen kehittämisen kansallisia tavoitteita esitetään kaikkiaan seitsemän:

- kansainvälisyyskasvatuksen sisällyttäminen keskeisiin koulutus-, kulttuuri- ja yhteiskuntapoliittisiin linjauksiin
- kansainvälisyyskasvatuksen vahvistaminen formaalissa opetuksessa
- kansainvälisyyskasvatuksen tutkimuksen ja korkean asteen koulutuksen tukeminen
- kansalaisjärjestöjen kansainvälisen toiminnan tukeminen
- kumppanuuden vahvistaminen julkisen hallinnon, yritysten, medioiden sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kesken
- tarvittavien voimavarojen lisääminen
- analyyttinen ja systemaattinen seuranta ja arviointi kansainvälisyyskasvatuksen tuloksellisuudesta Suomessa.

Kunkin laaja-alaisen tavoitteen saavuttamiseksi esitetään 3–5 tarvittavaa keskeistä toimenpidettä, joita lyhyesti pyritään perustelemaan ja joiden toteuttamisesta vastaavat tahot pyritään määrittelemään.

Sammandrag

Programmet ger en kort beskrivning och en allmän definition av det som man i Finland avser med begreppet 'fostran till internationalism'.

Totalt presenteras sju nationella mål för fostran till internationalism.

- att inlemma fostran till internationalism i centrala riktlinjer inom utbildning, kultur och samhällspolitik
- att stärka fostran till internationalism inom den formella utbildningen
- att stödja forskning i fostran till internationalism och fostran till internationalism i utbildningen på högre nivå
- att stödja medborgarorganisationernas internationella verksamhet
- att stärka partnerskapet mellan olika aktörer inom den offentliga och privata sektorn, media och i medborgarsamhället.
- att öka resurserna
- att analytiskt systematiskt följa upp och bedöma hur väl man i Finland har lyckats med fostran till internationalism

Det är viktigt att kartlägga de satsningar som behövs för att nå ovan uppräknade, omfattande mål. Viktigt att känna till är vem det är som skall skrida till åtgärder.

Programmet listar de åtgärder som leder till måluppfyllelse. Delmålen konkretiseras i görligaste mån och de parter som ansvarar för förverkligandet räknas upp.

Esipuhe

Kansainvälisyyskasvatusta pohtiva työryhmä jätti muistionsa opetusministeriölle vuoden 2005 lopussa (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:4). Työryhmän raportissa erityistä huomiota kiinnitettiin opetussektorin rooliin globaalikehityksen hallinnassa. Tämä käsillä oleva ohjelma pitkälti perustuu työryhmän esittämiin linjauksiin ja toimenpide-ehdotuksiin.

Globalisaatio on muutosprosessi, jonka myötä maailma nähdään yhä kokonaisvaltaisempana järjestelmänä. Sen osien välinen vaikutus toisiinsa tuntuu entistä nopeammin maantieteellisestä etäisyydestä riippumatta. Entistä voimakkaampi keskinäinen riippuvuus on globalisaation olennainen piirre ja samalla perusta maailmanlaajuiselle yhteistyölle.

Toimiminen nopeasti muuttuvassa maailmassa vaatii monitahoista osaamista, mutta myös avointa ja tasa-arvoista yhteiskuntaa. Riittävät tiedot, taidot ja tasa-arvoiset mahdollisuudet turvaavat sen, että yhteiskunnan jokainen yksilö voi toimia rakentavasti sekä itsensä että muiden hyväksi.

Eri kulttuureihin ja niiden toimintatapoihin tutustuminen auttaa ymmärtämään oman kulttuurin eri puolia; muita kulttuureita peilaamalla oman kulttuurin erityispiirteet tulevat esiin. Yhteinen vastuullinen maailmankansalaisuus rakentuu ihmisoikeuksien kunnioittamisen pohjalle. Jotta omien oikeuksien lisäksi myös kanssaihminen ja tulevien sukupolvien ihmisoikeudet voivat toteutua, vaaditaan eettistä ja vastuullista toimintaa.

Kansainvälisyyskasvatus on tärkeässä asemassa rakennettaessa sellaisia tietoja, taitoja ja asenteita, joita monikulttuurisessa yhteiskunnassa toimiminen vaatii. Kansainvälisyyskasvatus on sisällöllisesti ja menetelmällisesti laaja-alainen aihekokonaisuus. Sillä on tehtävänä sekä kouluopetuksessa että koulun ulkopuolella tapahtuvassa kasvatustoiminnassa.

Kansainvälisyyskasvatus on tulevaisuuteen suuntautuvaa toimintaa. Se on hyvän koulutuksen perusta, kouluhyvinvoinnin tae ja Suomessa asuvien oikeus. Koska kansainvä-

lisyyskasvatuksella on tärkeä asema nyky-yhteiskunnassa tarvittavien taitojen ja tietojen rakentamisessa, tulee sen roolia vahvistaa ja lujittaa.

Tähän ohjelmaan on koottu kansalliset kehittämistavoitteet ja niihin perustuvat toimenpiteet, jotka opetusministeriö pyrkii toteuttamaan vuoteen 2010 mennessä läheisessä yhteistyössä oman hallinnonalansa, muiden ministeriöiden sekä kansalaisjärjestöjen kanssa.

Holistiset ongelmat vaativat holistisia ratkaisuja. Meillä on käynnissä maapalloistumiskehitys ja väestörakenteen muutos. Mutta miten konkretisoimme isot megatrendit omaan toimintaamme? Kansainvälisyyskasvatus 2010 -ohjelma pyrkii omalta osaltaan vastaamaan tuohon kysymykseen.

Harri Skog
kansliapäällikkö

Till läsaren

Globaliseringen är en förändringsprocess, som innebär att världen i ökande grad betraktas som en helhet. Dess delar påverkar varandra och de geografiska avstånden är inte längre så viktiga. Vi delar på ett gemensamt beroende, som samtidigt är en grund för världsomfattande samarbete.

Det här programmet har föregåtts av en rapport som undervisningsministeriet gav ut om fostran till internationalism. I slutet av år 2005 färdigställdes rapporten Internationell fostran 2010 - förslag till nationellt åtgärdsprogram för internationell fostran, (undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorier och utredningar 2006:4). Det som blev klart då var att undervisningssektorn har en mycket framträdande roll när man avser att bemästra utvecklingen i riktning mot ökad globalisering. Föreliggande program kartlägger de satsningar som i framtiden behövs bl.a. inom utbildningen.

Att ta sig fram och vara verksam i en värld som förändras i snabb takt kräver mångbottnat kunnande men också ett öppet och jämlikt samhälle. Tillräckliga kunskaper, färdigheter och likvärdiga möjligheter för var och en garanterar att varje individ i samhället kan fungera uppbyggligt till förmån för sig själv och andra.

Den som bekantar sig med olika kulturer och deras sätt att fungera finner strax att nya sidor i den egna kulturen träder fram. Särdragen i den egna kulturen framträder helt enkelt tydligare. Grunden för ett gemensamt, ansvars-kännande världsmedborgarskap ligger i att man respekterar de mänskliga rättigheterna. Etiskt och ansvarsfullt handlande krävs av var och en för att man skall kunna förverkliga medmänniskornas och kommande generationers mänskliga rättigheter.

Fostran till internationalism är viktig när en människa bygger upp sådana kunskaper, färdigheter och attityder som krävs i ett mångkulturellt samhälle. Fostran till internationalism är innehålls- och metodmässigt en bredspektrig temahelhet. Den har sin

givna plats både i skolundervisningen och i den fostran som sker utanför skolan.

Fostran till internationalism är verksamhet som inriktas på framtiden. Den utgör grunden för en gedigen utbildning och den är en garant för välbefinnandet i skolan. Den är också en rättighet för personer som bor i Finland. Fostran till internationalism är ett viktigt element när man skaffar sig sådana kunskaper och färdigheter som behövs i dagens samhälle. Därför skall man befästa och stärka dess ställning.

Det här programmet omfattar nationella utvecklingsmål och det listar åtgärder som behövs för att nå målen. Undervisningsministeriet strävar efter att förverkliga de här målen i nära samarbete med parter inom sitt eget förvaltningsområde, övriga ministerier och olika medborgarorganisationer.

Holistiska problem kräver holistiska lösningar. En utveckling i riktning mot ökad globalisering är i full gång och befolkningsstrukturen ändras. Men på vilket sätt återspeglar sig de stora megatrenderna i vår egen verksamhet? Programmet Fostran till internationalism 2010 strävar för sin del efter att besvara bl.a. den frågan.

Harri Skog
kanslichef

Sisältö

Taustaa	11
Kehittämistavoitteet	12
Kansainvälisyyskasvatus käsitteenä	13
Kansainvälisyyskasvatuksen kehittämisen kansalliset tavoitteet	13
Tarvittavat toimenpiteet	14
Kansainvälisyyskasvatus poliittisissa linjauksissa	14
<i>Näkökulma</i>	14
Kansainvälisyyskasvatus koulutuksessa ja opetuksessa	15
<i>Varhaiskasvatus, koulut ja oppilaitokset, opettajankoulutus</i>	15
Tutkimus ja korkean asteen koulutus	17
<i>Tutkimus, yliopistot, korkeakoulut</i>	17
Kansainvälisyyskasvatus järjestötoiminnassa	18
<i>Kansalaisjärjestöt ja muut kansalaisyhteiskunnan toimijat</i>	18
Kansainvälisyyskasvatuskumppanuudet	19
<i>Verkostot ja kumppanuudet - toimijoiden yhteistyö</i>	19
Kansainvälisyyskasvatuksen resurssit	20
<i>Voimavarat ja rahoitus</i>	20
Kansainvälisyyskasvatuksen arviointi ja seuranta	21
<i>Vaikuttavuus ja tuloksellisuus</i>	21

Innehåll

Bakgrund	25
Utvecklingsmål	26
Fostran till internationalism som ett begrepp	27
De nationella målen för fostran till internationalism	27
Åtgärder som behövs	28
Fostran till internationalism inlemmas i politiska riktlinjer	28
<i>Ett synsätt</i>	28
Fostran till internationalism inom utbildning och undervisning	29
<i>Småbarnsfostran, skolor och läroinrättningar, lärarutbildningen</i>	29
Forskning och utbildning på högre nivå	31
<i>Forskning, universitet, högskolor</i>	31
Fostran till internationalism inom olika organisationer	32
<i>Medborgarorganisationer och övriga aktörer i medborgarsamhället</i>	32
Partnerskap inom fostran till internationalism	33
<i>Nätverk och partnerskap - samarbete mellan aktörer</i>	33
Resurserna inom fostran till internationalism	34
<i>Resurser och finansiering</i>	35
Utvärdering och uppföljning av fostran till internationalism	35
<i>Genomslagskraft och effektivitet</i>	35

Taustaa

Suomella on pitkä kokemus kansainvälisistä yhteyksistä ja yhteistyöstä niin kulttuurin, tutkimuksen kuin koulutuksenkin saroilla; globaalin tiedostamisen juuret ulottuvat kauas. Kuva maailmasta ja erityisesti kehitysmaista laajeni 1960- ja 1970-luvuilla, kun alettiin puhua kansainvälisestä solidaarisuudesta. Kansainvälisyyskasvatus otettiin koulujen opetussuunnitelmiin ja siitä tuli osa uutta peruskoulua.

1970-luvun kansainvälisyyskasvatus sai osansa politisoituneesta ilmapiiristä. Muutokset maailmalla 1980-luvun lopulla ja 1990-luvulla toivat kuitenkin mukaan uusia kaikkien yhteisesti hyväksymiä teemoja, joita ovat ihmisoikeudet, kestävä kehitys, suvaitsevaisuus, kansainvälinen turvallisuus ja lopulta globalisaatioon liittyvät kysymykset.

1990-luvun lama voidaan nähdä yhtenä kansainvälisyyskasvatuksen käännekohtana. Julkisen sektorin säästöohjelman myötä alkanut hyvinvointiyhteiskunnan kyseenalaistaminen tarjosi kansainvälisyyskasvatukselle uuden perspektiivin: oli aika oppia oman yhteiskunnan kriittistä reflektiota. Kansalaisyhteiskunnan perusteista ja kansalaisvaikuttamisesta alettiin puhua vakavasti. Kansainvälisyyskasvatus toi tähän keskusteluun mukaan ajatuksen globaalista kansalaisyhteiskunnasta ja siinä vaikuttamisesta.

Maahanmuuton lisääntyessä 1990-luvun alusta lähtien kansainvälisyys alkoi näkyä selvemmin myös suomalaisessa katukuvassa. Maahanmuuttajien ja suo-

malaisten välisistä konflikteista uutisoitiin ja kirjoitettiin. Tarve suvaitsevaisuuden lisäämiseen ja syrjinnän torjumiseen voimistui. Kansainvälisyyskasvatuksen tehtäväksi vahvistui toisaalta kulttuurienvälisen ymmärryksen lisääminen, toisaalta omien ennakkoluulojen tiedostaminen ja asenteiden muuttaminen.

Suomalaisen perheiden liikkuvuuden merkittävä lisääntyminen 2000-luvulla on tarjonnut lapsille ja nuorille autenttisia kokemuksia ulkomaista ja toisaalta paluumuutoista; liikkuvuus on luonteva ja aito osa kansainvälisyyskasvatusta.

Kansainvälisyyskasvatuksen haasteet moninkertaistuivat New Yorkissa 11.9.2001 tapahtuneen terroristiskun jälkeen: unelma yhteisestä maailmasta ei enää ollut itsestään selvää.

Suomessa voidaan nähdä suuntaus, jossa ihmiset määrittelevät itsensä kansalaisiksi nimenomaan globaalissa maailmassa. Näiden "maailmansuomalaisten" turvallisuus ymmärretään kansainvälisen talouden sekä sen sosiaalisten ja ekologisten seurausten tasapainona.

Nykyisessä maailmassa tarvittavat kansalaistaidot ylittävät kansalliset rajat. Kulttuurisen herkkyyden ja empatian kyvyn kehittyminen syntyvät varhain. Monikulttuurisuusopintojen aloittaminen jo varhaiskasvatuksessa ja niiden jatkuminen elimellisenä osana paitsi yleissivistävää myös aikuis- ja ammatillista koulutusta on perusteltua.

Kehittämistavoitteet

YK:n Vuosituhajulistus, keskeiset YK:n ja muiden kansainvälisten organisaatioiden piirissä viime vuosina pidetyt kokoukset (Doha, Monterrey, Johannesburg, ja viimeisin Vuosituhajulistuksen seurantakokous syyskuussa 2005 New Yorkissa), EU:n piirissä tapahtuva kehitys sekä globaalit muutokset kohti hallittavampaa kansainvälistä yhteistyötä luovat puitteet Suomen globaalille kehitykselle ja kansainväliselle yhteistyölle. Suomi on yhdessä muiden kansakuntien kanssa sitoutunut Vuosituhajulistuksen ohjaaviin arvoihin kuten

- vapaus, tasa-arvoisuus, solidaarisuus, suvaitsevuus, kunnioitus luontoa kohtaan ja yhteisvastuu
- rauha, turvallisuuden ja aseistariisunnan keskeinen merkitys maailmanyhteisölle
- kehitys ja köyhyyden poistaminen
- yhteisen ympäristömme suojeleminen
- ihmisoikeudet, demokratia ja hyvä hallinto
- heikomprien suojeleminen
- vähiten kehittyneiden maiden erityistarpeiden kohtaaminen
- monenkeskisen järjestelmän vahvistaminen.

Kansainvälisyyskasvatus käsitteenä

Kansainvälisyyskasvatuksella tässä yhteydessä tarkoitetaan toimintaa, joka

- ohjaa yksilökohtaiseen globaaliin vastuuseen ja yhteisölliseen maailmanlaajuiseen vastuuseen; maailmankansalaisen etiikkaan, joka puolestaan perustuu oikeudenmukaisuuteen ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen
- tukee kasvua kriittiseksi ja mediakriittiseksi kansalaiseksi, jolla on tietoja ja taitoja toimia menestyksellisesti globalisoituvassa maailmassa osana omaa yhteisöään
- edistää kansallista ja kansainvälistä vuorovaikutusta, kulttuurien välistä vuoropuhelua ja toinen toisiltaan oppimista; kansainvälisyyskasvatus on prosessi, joka auttaa meitä ymmärtämään ja arvostamaan erilaisuutta ja erilaisia kulttuureja sekä tekemään kehitystä edistäviä valintoja
- auttaa hahmottamaan maapalloa luonnonresursseiltaan rajallisena kokonaisuutena, jossa voimavaroja on opittava sekä säästämään että jakamaan oikeudenmukaisesti, yhdenvertaisesti ja tasapuolisesti
- kasvattaa tietoja ja taitoja, joiden avulla voi ymmärtää globalisoituvaa taloutta ja vaikuttaa nopeasti muutuvaan talouteen sekä sen sosiaalisiin ja kulttuurisiin seurauksiin
- edistää oma-aloitteisuutta, joka perustuu yksilöiden tahtoon toimia paremman maailman puolesta sekä toivoon sen toteutumisesta ja
- jonka osa-alueita ovat ihmisoikeuskasvatus, tasa-arvokasvatus, rauhankasvatus, mediakasvatus, kulttuurienvälinen ymmärrys, kehitys- ja oikeudenmukaisuuskysymykset sekä kasvatus kestävään kehitykseen.

Kansainvälisyyskasvatuksen kehittämisen kansalliset tavoitteet

On poistettava esteet ja luotava edellytykset toteuttaa tuloksellista, tasa-arvoista ja laadukasta kansainvälisyyskasvatusta. Ilman selkeää toimintasuunnitelmaa on yhtenäisen kansainvälisyyskasvatuksen toteuttami-

nen ongelmallista. On tärkeää selvittää ja suunnitella, mitä kansainvälisyyskasvatuksen alueella on tehty ja tehdään; tämä on tärkeää myös resurssien jakamisen kannalta. Toimenpideohjelmalla pyritään luomaan selkeyttä kansainvälisyyskasvatuksen laajalle toiminta-alueelle avaten eri toimijoiden roolia ja tehtävänkajoa.

Ohjelmassa pyritään ottamaan huomioon monipuolisesti kansainvälisyyskasvatuksen toimintakentän eri osa-alueet ja osapuolet. Ohjelmassa käydään läpi kansainvälisyyskasvatusta käytännön työn, hallinnon, koulutus-, tutkimus-, kulttuuri-, liikunta-, nuorisouja yhteiskuntapolitiikan sekä yhteistyön ja arvioinnin kannalta.

Kansainvälisyyskasvatuksen systemaattiseksi toteuttamiseksi on tärkeää sisällyttää kansainvälisyyskasvatus eri linjauksiin hallinnon tasolla, vahvistaa käytännön toteutusta, tukea toimijoita ja tutkijoita, luoda ja vahvistaa verkostoja, selvittää resurssien jakoa sekä kehittää seurantaa ja arviointia ja sitä kautta rakentaa tuloksellisia toimintatapoja.

Kansainvälisyyskasvatuksen kehittämisen kansallinen tavoitteena on

- sisällyttää kansainvälisyyskasvatuksen näkökulma keskeisiin koulutus-, tutkimus-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiittisiin sekä yhteiskuntapolitiittisiin linjauksiin
- vahvistaa kansainvälisyyskasvatuksen toteuttamista käytännössä varhaiskasvatuksessa, kouluissa, oppilaitoksissa sekä opettajankoulutuksessa
- tukea kansainvälisyyskasvatuksen tutkimusta ja korkean asteen koulutusta
- tukea kansalaisjärjestöjä ja muita kansalaisyhteiskunnan toimijoita heidän tehtävässään kansainvälisyyskasvattajina
- vahvistaa kumppanuutta julkisen hallinnon, yritysten, medioiden sekä kansalaisjärjestöjen ja muiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kesken
- lisätä kansainvälisyyskasvatuksen kehittämiseen, edistämiseen ja levittämiseen tarvittavia voimavaroja ja rahoitusta
- seurata systemaattisesti ja arvioida analyttisesti kansainvälisyyskasvatuksen tuloksellisuutta Suomessa luomalla menettelytapoja laadun ja vaikutuksen arvioinnille.

Tarvittavat toimenpiteet

Kansainvälisyyskasvatus poliittisissa linjauksissa

Näkökulma: sisällytetään kansainvälisyyskasvatuksen näkökulma keskeisiin koulutus-, tutkimus-, kulttuuri- ja nuorisopoliittisiin sekä yhteiskuntapoliittisiin linjauksiin

Sivistys on aikasidonnaista. Arvoihin perustuvien linjausten tulee nyt ottaa huomioon kasvavat kansainväliset tiedolliset, taidolliset ja asenteelliset tarpeet. Kansainvälisyyskasvatus pyrkii omalta osaltaan rakentamaan noita tarpeellisia kompetensseja. Jotta kansainvälisyyskasvatus voisi toteutua käytännön tasolla, tulee kansainvälisyyskasvatuksen näkökulma huomioida jo koulutus-, tutkimus-, kulttuuri-, nuoriso- ja yhteiskuntapoliittisia linjauksia tehtäessä.

Kansainvälisyyskasvatuspainotukset luovat suuntaviivoja eri alueilla tehtävään kasvatustyöhön ja toimivat pohjana sille, että kansainvälisyyskasvatus voi toteutua koko maassa tasa-arvoisesti ja laadukkaasti. Kansainvälisyyskasvatus koskee eri hallinnonaloja ja sen monipuolinen käsittely eri toimi-elimissä on välttämätöntä.

Toimenpiteet

KESU

Kansainvälisyyskasvatuksen näkökulma otetaan selkeästi mukaan seuraavaan valtioneuvostossa joka neljäs vuosi hyväksyttävään Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan (KESU), jonka opetusministeriö valmistelee vuoden 2007 aikana.

Toteuttamisvastuu: opetusministeriö

Lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma

Kansainvälisyyteen kasvaminen otetaan huomioon osana nuorisolain edellyttämää, ensimmäisen kerran vuonna 2007 laadittavaa lapsi- ja nuorisopoliittista kehittämisohjelmaa.

Toteuttamisvastuu: opetusministeriö

Kestävä kehitys

Kansainvälisyyskasvatus tulee ottaa huomioon kestävästä kehitystä edistävää koulutusta kehitettäessä luotujen strategioiden mukaisesti.

Toteuttamisvastuu: Kestävän kehityksen toimikunnan koulutusjaosto, opetusministeriö, Opetushallitus, ympäristöministeriö, kansalaisjärjestöt

Euroopan kansalaisyhteiskunnan tärkeä rooli tunnustetaan ja unioni kiinnittää erityistä huomiota kansainvälisyyskasvatukseen ja kansalaisvalistukseen.

Toteuttamisvastuu: Suomi EUn jäsenenä hyödyntäen Kansalaisten Eurooppa -teemakautta 2007 - 2013 sekä Kulttuurienvälinen vuoropuhelu -teemavuotta 2008

Kansainvälisyyskasvatus koulutuksessa ja opetuksessa

Varhaiskasvatus, koulut ja oppilaitokset, opettajankoulutus: vahvistetaan kansainvälisyyskasvatuksen toteuttamista käytännössä varhaiskasvatuksessa, kouluissa, oppilaitoksissa sekä opettajankoulutuksessa

Kansainvälisen ja kulttuurien välisen vuorovaikutuksen valmiuksia tarvitaan nykyään lähes kaikilla aloilla. Siksi monikulttuurisuusopinnot pitäisi saada elimelliseksi osaksi paitsi yleissivistävää myös aikuis- ja ammatillista koulutusta.

Kansainvälisyyskasvatuksen vahvistaminen koulujen ja oppilaitosten opetussuunnitelmissa, opetuksessa ja toimintakulttuurissa on olennaista. Opetuksen tulee tarjota välineitä ilmiöiden syiden ja seurausten selvittämiseen ja erilaisten johtopäätösten tekemiseen, mikä parhaimmillaan johtaa kasvuun aktiiviseksi, kriittiseksi ja mediakriittiseksi maailmankansalaiseksi.

Kansainvälisyyskasvatuksen suunnitelmallisuus, analyyttisyys ja systemaattisuus ovat olennaisia sen toteutumiselle. Hyvä suunnittelu helpottaa ja selkeyttää koulujen ja oppilaitosten jossain määrin hajanaista kansainvälisyyskasvatustyötä. Monikulttuurisuus- ja kansainvälisyyskasvatuksen osaaminen on yhä tärkeämpi osa kaikkien opettajien ammattitaitoa.

Kansainvälisyyskasvatuksesta tulee tehdä osa koulujen arkipäivää ja toimintakulttuuria, jotta se ei jäisi vain teemapäivien ja juhlapuheiden aiheeksi. Laadukkaasti kansainvälisyyskasvatuksen varmistamiseksi tarvitaan toteuttamiskelpoiset suunnitelmat, toimivat

menetelmät, selkeät tavoitteet sekä systemaattinen arviointi. Kansainvälisyyskasvatukseen tulee jatkoa läpi koulutuksen eri asteilla, sen tulee olla tasa-arvoisesti kaikkien saatavissa, ja sen tulee olla sisällöllisesti rikkaasta ja laaja-alaista.

Kansainvälisyys voi olla sekä opetuksen/oppimisen kohteena että opetuksen/oppimisen keinona: eri oppiaineiden opetussisällöt nostavat esiin kulttuurienväliset yhteneväisyydet ja erot; kansainvälinen oppilasvaihto ja oppilaitosyhteistyö lisäävät kokemusperäistä tietoa ja ymmärrystä.

Menetelmät ja toimintatavat voivat itsessään tukea rauhankasvatukseen, osallisuuden ja suvaitsevaisuuden periaatteita. Yhteistoiminnalliset projektit, ongelmien ratkaisutehtävät, keskusteleva ja toisia kuunteleva ja kunnioittava ilmapiiri sekä demokraattinen päätöksenteko harjoittavat omalta osaltaan ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä yhteistyöhön.

Kansainvälisyyskasvatus on oppilaita motivoivaa; parhaimmillaan se antaa tilaa oppilaiden omille ideoille. Motivoivia ovat myös vierailijoiden ja vaihto-ohjelmien tarjoamat mahdollisuudet tutustua eri kulttuureihin.

Toimenpiteet

Elinikäinen ja elämänlaajuinen oppiminen

Kansainvälisyyskasvatukseen tulee muodostaa jatkumo päiväkodeista korkeakouluihin; sitä tulee kehittää sekä elinikäisen oppimisen että elämänlaajuisen oppimisen periaatteiden mukaisesti. – Selkeytetään kansainvälisyyskasvatusta koskevaa yhteistyötä ulkoministeriön, opetusministeriön ja Opetushallituksen, sosiaali- ja terveysministeriön ja STAKESin, työministeriön sekä muiden hallinnonalojen välillä.

Toteuttamisvastuu: Opetusministeriö ja ulkoasiainministeriö ensisijaisina toimijoina

Opetussuunnitelmat

Kansainvälisyyskasvatukseen näkökulma otetaan mukaan kansallisiin opetushallinnon ohjausasiakirjoihin ja päätöksiin. Kansainvälisyyskasvatus tulee sisällyttää kaikkien oppilaitosmuotojen ja koulutusasteiden sekä taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin niitä uudistettaessa. Kehitetään kansainvälisyys-

kasvatukseen opetussuunnitelmia, sisältöjä, menetelmiä ja materiaaleja siten, että kansainvälisyyskasvatus muodostuu suunnitelmalliseksi näkökulmaksi, joka läpäisee kaikkea opetusta.

Toteuttamisvastuu: Opetushallitus ja lääninhallitukset

Oppiaineet ja teemat

Kuntien, koulujen ja oppilaitosten opetussuunnitelmissa määritellään, miten kansainvälisyyskasvatus näkyy eri oppiaineissa ja mitkä oppiaineet ovat erityisen keskeisiä, kuitenkin unohtamatta, että opetussuunnitelman keskeiset arvot koskevat koko toimintakulttuuria. Kansainväliset teemat sopivat hyvin myös opintojen ohjaukseen, oppilaskuntien toimintaan, nuorisoparlamentin toteutukseen, koulujen aamu- ja iltapäivätoimintaan, koulun kerhotoimintaan sekä kodin ja koulun yhteistyöhön.

Toteuttamisvastuu: opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, koulut ja oppilaitokset, kansalaisjärjestöt

Uskontojen ja maailmankatsomusten välinen vuoropuhelu

Erilaisten uskontojen ja katsomusten tiedollinen, vertaileva opetussisältö huomioidaan olennaisena osana uskonnon ja elämäntiedon opetusta yleisivistävässä koulutuksessa.

Toteuttamisvastuu: Opetushallitus ja opetuksen järjestäjät

Materiaalipankki

Kootaan kansainvälisyyskasvatusintensiivisten opetussuunnitelmien, oppimateriaalien ja opetusmetodien kansainvälisyyskasvatuspankki esimerkiksi Opetushallituksen www-sivuille (edu.fi).

Toteuttamisvastuu: Opetushallitus

Toteutussuunnitelmat ja vastuuhenkilö

Kansainvälisyyskasvatus on yksi merkittävä tekijä kouluhyvinvoinnin edistämässä. Koulutuksen järjestäjiä, kouluja ja oppilaitoksia kannustetaan laatimaan kansainvälistymisen ja kansainvälisyyskasvatukseen strategisia toteutussuunnitelmia. Kyseinen strategiatyö otetaan huomioon kansainvälistymiseen suunnattujen valtionapujen myöntöperusteissa.

– Kouluihin ja oppilaitoksiin sekä oppilaskuntiin nimetään kansainvälisyyskasvatukseen vastuuhenkilö

lö, jonka tehtävänä on toimia yhteyshenkilönä sekä koordinoida kansainvälisyyskasvatuksen suunnittelua, toteutusta ja arviointia omassa koulussaan/oppilaitoksessaan.

Toteuttamisvastuu: opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, koulut ja oppilaitokset, Opetushallitus

Monikielisyys

Kieltenopetusta monipuolistetaan, edistetään ja kehitetään. Kielten opetuksen aloittaminen kyllin varhain on yksi kansainvälisyyskasvatuksen ulottuvuus. Se on yksi selkeä tapa saada nuoret kiinnostumaan eri kulttuureista, ovathan kieli ja kulttuuri kiinteässä sidoksessa toisiinsa. Kielten merkitys korostuu yksilön ja yhteisön identiteetin rakentajana ja kommunikaation vahvistajana. Monikielisuuden lisääminen pienentää syrjäytymisen riskiä ja kahtiajakoa. Monikielisyydellä on tärkeä merkitys elinikäisessä oppimisessa, niin peruskoulutuksessa, aikuiskoulutuksessa kuin kulttuurien välisessä dialogissakin. Työelämässä se on osa ammatillista pätevyyttä.

Toteuttamisvastuu: opetusministeriö

Uussuomalaiset

Maahanmuuttajataustaisia oppilaita ja opiskelijoita on suomalaisissa kouluissa ja oppilaitoksissa noin 35 000, ja määrä kasvaa vuosittain. Maahanmuuttajien koulutustarpeisiin vastataan kehittämällä yleistä koulutusjärjestelmää sellaiseksi, että se ottaa huomioon maahanmuuttajien erityistarpeet sekä maahanmuuttajaopetuksen opettajatarpeet. – Opetuksen henkilökohtaistamisen mahdollisuudet tulee hyödyntää kaikilla koulutustasoilla varhaiskasvatuksesta alkaen. Kotouttamisessa ensisijaista on suomen tai ruotsin kielen riittävä hallinta oman äidinkielen säilyttämisen ja kehittämisen ohella. Perusopetusta vailla olevien aikuisten mahdollisuutta peruskoulun suorittamiseen on tuettava. Luku- ja kirjoitustaidottomien opetukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Toteuttamisvastuu: opetusministeriö ja Opetushallitus

Opettajankoulutus

Opettajankoulutukseen kuuluvia monikulttuurisuus- sisältöjä kehitetään laaja-alaisemmiksi, aluksi pilottikokeiluna muutaman yliopiston kanssa. Jatkossa on kuitenkin tärkeää, että tämä koulutus on mahdollista

kaikille opettajille. Kansainvälisyyskasvatus otetaan yhdeksi tärkeäksi teema-alueeksi opettajien täydennyskoulutuksessa ja myös laajemmin koko opetustoimen henkilöstökoulutuksessa.

Toteuttamisvastuu: yliopistot, Opetushallitus, lääninhallitukset ja koulutuksen järjestäjät (täydennyskoulutus)

Tutkimus ja korkean asteen koulutus

Tutkimus, yliopistot, korkeakoulut: tuetaan kansainvälisyyskasvatuksen tutkimusta ja korkean asteen koulutusta

Kansainvälisyyskasvatuksen suunnittelu, toteuttaminen ja toteutuminen vaativat tutkimustietoa. Kansainvälisyyskasvatukseen liittyvä tutkimustyö on Suomessa varsin vähäistä; sen lisääminen ja tukeminen on ensiarvoisen tärkeää. Alan tutkimus on oleellista opettajankoulutuksen, opetussuunnitelmien ja koulutustoiminnan sekä oppimateriaalien laadun kannalta. Tutkimus tarjoaa hyvän perustan kansainvälisyyskasvatuksen kehittämiseksi ja sen aseman lujittamiseksi niin koulutus- kuin kehityspolitiikassakin.

Kansainvälisyyskasvatustutkimus on laaja-alainen aihe, ja se vaatii monitieteistä ja tulevaisuuteen suuntautuvaa lähestymistapaa. Kuten tutkimustyössä yleensä, myös kansainvälisyyskasvatuksen tutkimuksessa on olennaista tutkimusten pitkäjänteisyys, järjestelmällisyys, monipuolisuus, tieteidenvälisyys ja lähdekriittisyys.

Toimenpiteet

Tutkimushanke/ohjelma

Käynnistetään kansainvälisyyskasvatuksen tutkimushanke ja/tai -ohjelma sellaiseen yliopistoon, jossa on valmiutta innovatiiviseen tutkimus- ja kehittämistöimintaan sekä opettajankoulutukseen kansainvälisyyskasvatuksen keskeisillä alueilla. Hankkeen tavoitteena

on alueen käsitteellinen selkiyttäminen sekä kansainvälisyyskasvatuksen aseman vahvistaminen yliopistopinnoissa ja etenkin opettajankoulutuksessa. Käynnistetään myös alan monitieteinen tutkijakoulutus. Tämän lisäksi kansainvälisyyskasvatuksen periaatteet – globaalien tasa-arvon ja monikulttuuristuvien yhteiskuntien näkökulmat – tulee integroida kaikkien tieteidenalojen huippututkimukseen.

Toteuttamisvastuu: opetusministeriö, yliopistot

Tutkimusyhteistyö

Kannustetaan yliopistoja / korkeakouluja ottamaan huomioon opetuksessaan kansainvälisyyskasvatuksen sisällöt ja hakeutumaan tutkimusyhteistyöhön ulkomaisten korkeakoulujen kanssa. Erityisesti kannustetaan lisäämään yhteistyötä kehitysmaiden organisaatioiden ja korkeakoulujen kanssa: tuetaan EUn ulkopuolista vaihtoa jatkamalla ja laajentamalla CIMOn North-South Higher Education Network Programme -rahoitusta sekä otetaan huomioon kehityspoliittisen ohjelman linjaukset korkeakoulujen ja opetusministeriön välisissä tulossopimusneuvotteluissa.

Toteuttamisvastuu: ulkoasiainministeriö, opetusministeriö ja CIMO

Arviointi ja kriteerit

Kehitetään tutkimuksen avulla kansainvälisyyskasvatuksen arviointia selkiyttämällä keskeisiä käsitteitä ja laadun kriteereitä, joihin mittavälineiden pätevyys perustuu. Mittareiden kehittämisessä kartoitetaan kansainvälisiä mittaristoja (esimerkiksi IEA CIVIC) ja selvitetään niiden sopivuutta kansalliseen arviointitoimintaan. Jotta arviointi antaa tukevan pohjan kansainvälisyyskasvatuksen kehittämiseksi, mittareiden pätevyyttä ja luotettavuutta on testattava eri kouluasteilla ja koulutusaloilla. Tämän jälkeen voidaan toteuttaa kansainvälisyyskasvatuksen oppimistulosten arviointi ja arviointiaineistoon perustuva tutkimus sekä seurata oppimistulosten kehitystä tulevaisuudessa.

Toteuttamisvastuu: yliopistot ja koulutuksen tutkimuslaitokset

Kansainvälisyyskasvatus järjestötoiminnassa

Kansalaisjärjestöt ja muut kansalaisyhteiskunnan toimijat: lisätään tukea kansalaisjärjestöille ja muille kansalaisyhteiskunnan toimijoille heidän tehtävässään kansainvälisyyskasvattajina

Koulujen tarjoaman kansainvälisyyskasvatuksen lisäksi ja ohelle tarvitaan myös muiden toimijoiden toteuttamaa kansainvälisyyskasvatusta; kansalaisjärjestöillä, muun muassa ystävyysseuroilla, ja muilla yhteiskunnallisilla toimijoilla on merkittävä rooli kansainvälisyyskasvatuksen kentällä. Järjestöt toimivat kansainvälisyyskasvattajina sekä yhteistyössä koulujen kanssa että itsenäisesti.

Kansalaisjärjestöt toimivat tärkeinä materiaalintuottajina ja oman aihealueensa asiantuntijoina. Kansalaisjärjestöt ja muut koulujen ulkopuoliset toimijat voivat kehittää menetelmiä ja lisätä kansainvälisyyskasvatuksen tuntemusta tiedotustyön avulla.

Suomi on yksi maailman aktiivisimmista kansalaisjärjestömaista. Järjestötoiminta on luonteva tapa osallistua demokraattiseen toimintaan tärkeiksi koettujen asioiden parissa. Kansainvälisyyskasvatuksenkin osalta toimijakenttä on hyvin monialainen ja -muotoinen.

Perinteisen järjestötoiminnan rinnalla on nykyisin yhä enemmän aktiivisia toimijaryhmiä, jotka ovat kiinnostuneita yhdestä asiasta hetkellisesti ja sen jälkeen suuntaavat kiinnostuksena muualle. Kansainvälisyys on heille arkipäivää.

Toimenpiteet

Verkosto

Kansalaisjärjestöjen kansainvälisyyskasvatusverkoston www.kansainvalisyyskasvatus.net toimintaa tuetaan ja sen jatkuvuus turvataan takaamalla sille kestävä perusrahoitus.

Toteuttamisvastuu: ulkoasiainministeriö ja Opetushallitus

Laatukriteeristö

Luodaan kansalaisjärjestöjen kansainvälisyyskasvatusverkoston ja kuntien/koulujen välisenä yhteistyönä laatukriteeristö hyvälle koulujen ja järjestöjen väliselle yhteistyölle. Kun indikaattorit ja niiden kriteerit on hahmotettu, on mahdollisuus arvioida nykytoimintaa ja perustellusti esittää muutoksia aikaisempaa tehokkaampaan ja parempaan toimintaan.

Toteuttamisvastuu: ulkoasiainministeriö ja kansalaisjärjestöt

Lasten ja nuorten harrastustoiminta

Tuetaan nuorisojärjestöjen ja -ryhmien mahdollisuutta vaikuttaa lapsille ja nuorille tarjottavan kansainvälisyyskasvatuksen sisältöihin, toteutukseen ja kehittämiseen. Tuetaan toimintaa, joka tarjoaa nuorille välineitä ja tietoa kohdata suomalaisen kansalaisyhteiskunnan lisääntyvä monimuotoisuus huomioiden nuorten elämään vaikuttavat alueelliset, sosiaaliset ja taloudelliset erilaisuudet. Vahvistetaan kansainvälisyyskasvatuksen integroimista kulttuuri-, liikunta- ja urheilujärjestöjen toimintaan tavoitteena saada laajasti uusia kohde-ryhmiä mukaan kansainvälisyyskasvatuksen piiriin.

Toteuttamisvastuu: opetusministeriö yhdessä kansalaisjärjestöjen kanssa

Maahanmuuttajat

Tuetaan maahanmuuttajien verkostoitumista muiden kansainvälisyyskasvatustoimijoiden kanssa, vahvistetaan heidän osallisuuttaan sekä hyödynnetään heidän kulttuuriin ja kasvatukseen liittyvää asiantuntemustaan.

Toteuttamisvastuu: opetusministeriö, työministeriö, ulkoasiainministeriö ja kansalaisjärjestöt

Kansainvälisyyskasvatuskumppanuudet

Verkostot ja kumppanuudet – toimijoiden yhteistyö: vahvistetaan kumppanuutta julkisen hallinnon, yritysten, medioiden sekä kansalaisjärjestöjen ja muiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kesken

Toimiva yhteistyö takaa sen, että kansainvälisyyskasvatus on mahdollisimman tuloksellista ja laadukasta. Kun eri osapuolet ovat tietoisia toistensa toiminnasta, voidaan eri toimijoiden osaamista ja voimavaroja suunnata oikein. Tällöin vältytään päällekkäiseltä toiminnalta ja resurssien suuntaaminen on helpompaa.

Kansainvälisyyskasvatuksen yhteistyön osapuolina ovat hallitukset ja kansainväliset järjestöt, mutta myös kansalaisyhteiskunta, yritysmaailma sekä tutkijayhteisöt. Strateginen yhteistyö edellyttää kumppanuutta ja vuoropuhelua, yhteisen tavoitteen määrittelyä sekä eri toimijoiden erilaisten resurssien ja asiantuntemuksen käyttöönottoa.

Keskeistä on ymmärtää, että globaaliagendan käsittelemiseen eivät yksittäisten toimijoiden voimavarat riitä. Globalisaation suunnan valitsemiseksi ja ohjaamiseksi inhimillisen turvallisuuden, ihmisoikeuksien ja humanin kehityksen suuntaan kaivataan eri toimijoiden strategista yhteistyötä.

Toimenpiteet

Mediat ja mediakasvatus

Kannustetaan medioita ja uusmedioita sellaiseen sisältötuotantoon, joka esittelee maailmaa monipuolisesti ja vastuullisesti ja joka perustuu kansainvälisyyskasvatuksen arvopohjalle. Kansainvälisyyskasvatuksen näkökulma tulee liittää sekä kaikkiin media-alan ammatillisiin opintoihin että yleissivistävään mediakasvatukseen, jonka kautta ja avulla niin lapset, nuoret kuin aikuisetkin oppivat medioiden ja uusmedioiden käyttöä ja käsittelyä sekä viestien mediakriittistä vastaanottamista, ymmärtämistä ja tulkintaa.

Toteuttamisvastuu: opetusministeriö ja Opetushallitus yhdessä medioiden kanssa

Kunnat

Kunnissa laaditaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia, jolloin pohditaan myös maahanmuuttajakysymyksiä. Näin ollen kuntien työntekijät, viranhaltijat ja kunnanvaltuutetut sekä muut kunnan luottamushenkilöt tarvitsevat kansainvälisyyskoulutusta, johon tulee kohdentaa tarvittavat resurssit.

– Kansainvälisyyskasvatusta toteutettaessa otetaan erityisesti huomioon ne lapset ja nuoret, joiden arvopohja kansainvälisyyteen kasvamisessa on paljon keskimääräistä heikompi ja joiden altistuminen rasistisiin mielipiteisiin ja toimintaan on keskimääräistä suurempi.

Toteuttamisvastuu: kunnat

Työntekijä- ja työnantajajärjestöt

Työelämän osapuolilla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa kansainvälisyyskasvatuksen tavoitteiden toteutumiseen. Työntekijä- ja työnantajajärjestöt voivat omissa organisaatioissaan kohottaa jäsentensä tietoisuutta maailmanlaajuisista kehityskysymyksistä, vastuullisesta kuluttamisesta, maahanmuuton hyödyistä sekä tasa-arvon ja ihmisoikeuksien tärkeydestä. Kansainvälisyyskasvatuksen sisältöjä tulee ottaa mukaan muun muassa järjestöjen järjestämään koulutukseen, tapahtumiin ja julkaisutoimintaan.

Toteuttamisvastuu: työntekijä- ja työnantajajärjestöt, työministeriö

Maailmansuomalaisuus

Kannustetaan ja tuetaan suomalaisia aktiivisesti osallistumaan maailmanlaajuisiin organisaatioihin. Toiminnan kautta suomalainen kansainvälisyyskasvatus saa yhtäältä tukea, toisaalta näkyvyyttä.

Saatetaan eri alojen ja tasojen toimijaosapuolet dialogiin ja yhteistyöhön yhteisöllisellä ja kansallisella toiminnan tasolla, samoin pohjoismaisissa yhteyksissä, Euroopan unionissa, Euroopan Neuvostossa, OECD:ssä ja Unescossa ja muualla YK:ssa, jotka kaikki toimivat kansainvälisyyskasvatuksen kehittämisfoorumina.

Toteuttamisvastuu: ministeriöt

Uskontojen ja maailmankatsomusten välinen vuorovaikutus

Lisätään vuoropuhelua eri uskontojen ja maailmankatsomusten välillä. Uskontojen välinen yhteydenpito on erityisen tärkeää yhteiskunnassa, joka pyrkii entistä suurempaan avoimuuteen ja monimuotoisuuteen. Vain poistamalla väärinkäsityksiä ja ennakkoluuloja voimme luoda keskinäistä kunnioitusta, suvaitsevaisuutta ja yhteisymmärrystä uskonnollisten, kulttuuristen ja etnisten ryhmien välillä. Erilaiset ryhmät ja yhteisöt, enemmistökirkosta vähemmistöyhteisöihin, muodostavat yhdessä nykyisen suomalaisen yhteiskunnan. Kolmen monoteistisen uskonnon johtajat korostavat keskinäisen kunnioituksen merkitystä: on tärkeää, että kaikki ihmiset kunnioittavat sitä, mikä on toiselle pyhää.

Toteuttamisvastuu: uskonnolliset ja maailmankatsomukselliset yhteisöt

Kansainvälisyyskasvatuksen resurssit

*Voimavarat ja rahoitus:
lisätään kansainvälisyyskasvatuksen kehittämiseen, edistämiseen ja levittämiseen tarvittavia voimavaroja ja rahoitusta*

Toimivan ja laadukkaan kansainvälisyyskasvatuksen rakentamiseksi ja ylläpitämiseksi tarvitaan systemaattista rahoitusta. Ilman tarvittavia resursseja ei kansainvälisyyskasvatuksen toimivuutta ja tuloksellisuutta voida saavuttaa.

Toimenpiteet

Tukimuotojen kartoitus

Valtion eri hallinnonalojen yhteistyön lisäämiseksi, kansainvälisyyskasvatuksen eri tukimuotojen koordinoimiseksi ja määrärahojen käytön tehostamiseksi tarvitaan ulkoasiain-, opetus-, työ-, ympäristö- ja sisäasiainministeriön eri tukimuotojen kartoitusta ja jäsentelyä tarkoituksenmukaisiksi kokonaisuuksiksi.

Toteuttamisvastuu: ministeriöt

Kansalaisjärjestöjen rahoitus

Kansalaisjärjestöjen tekemän kansainvälisyyskasvatuksen rahoitusta kehitetään. Rahoituksen tulee mahdollistaa pitkäkestoiset hankkeet (2-3 vuotta), joilla on mahdollista saada aikaan todellista kasvatuksellista vaikuttavuutta ja kestävyyttä. Rahoitus turvaa hyviksi havaittujen toimintamuotojen rahoituksen ja mahdollistaa niiden jatkokehittelyn. Rahoitus sisältää myös valmistelurahan kansainvälisten yhteyksien luomista ja kansainvälisessä yhteistyössä tehtäviä hankkeita varten.

Toteuttamisvastuu: ministeriöt

Laajapohjaiset yhteisrahoitukset

Kansainvälisyyskasvatuksen toteuttamiseen ja toteutumiseen tarvitaan monien eri osapuolten yhteistä sitoutumista; alan edistämiseen tarvitaan laajapohjaisia yhteisrahoituksia.

Toteuttamisvastuu: eri kvk-osapuolet yhdessä

Opetusministeriön kansainvälinen kulttuuriyhteistyö / mom. 29.01.25

Toteutetaan edellä raportissa esitetyt kansallisten kehittämistavoitteiden mukaiset toimenpiteet. Toteutuksessa kiinnitetään erityistä huomiota opetussektorin rooliin kansainvälistyvässä yhteiskunnassa ja kansainvälistymisen haasteiden hallinnassa.

Toiminta- ja taloussuunnitelman 2008–2011 kehysbudjetin mukaisesti rahoitus jakautuu eri vuosille seuraavasti:

2008	2009	2010	2011
100 000 €	80 000 €	80 000 €	100 000 €

Useimmat Opetushallitusta ja CIMOa koskevat toimenpiteet eivät aiheuta uusia menopaineita vaan voidaan toteuttaa nykyisin resurssein. Samoin useimmat ohjelmassa esitetyt toimenpiteet voidaan hoitaa normaalin kehityksen sisällä.

Kansainvälisyyskasvatuksen arviointi ja seuranta

Vaikuttavuus ja tuloksellisuus: seurataan systemaattisesti ja arvioidaan analyttisesti kansainvälisyyskasvatuksen tuloksellisuutta Suomessa luomalla menettelytapoja laadun ja vaikutuksen arvioinnille

Kansainvälisyyskasvatus on tuloksellisinta silloin, kun sen toteuttamista ja toteutumista systemaattisesti seurataan ja arvioidaan. Arviointi tukee sitä, että kansainvälisyyskasvatus on mahdollisimman laadukasta; arvioinnilla voidaan sisältöjä ja menetelmiä jatkuvasti parantaa.

Seuranta on tärkeää, jotta kansainvälisyyskasvatuksen kentällä saavutettaisiin niitä tavoitteita, jotka on asetettu. Seuranta ja arviointi tarkastelevat kansainvälisyyskasvatuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja auttavat kehittämään ja hyödyntämään kansainvälisyyskasvatuksen menetelmiä ja toimintatapoja.

Toimenpiteet

Barometri

Toteutetaan säännöllisin väliajoin yleisenä mielipidemittauksena 'Kansainvälisyyskasvatusbarometri'.

Toteuttamisvastuu: opetusministeriö ja ulkoasiainministeriö

Seurantaseminaarit

Järjestetään säännöllisesti seurantaseminaareja, joissa arvioidaan kansainvälisyyskasvatuksen tilaa ja tulevaisuutta. Seminaareihin kootaan myös parhaita käytänteitä, joiden leviämistä tuetaan ja edistetään.

Toteuttamisvastuu: opetusministeriö, ulkoasiainministeriö, kansalaisjärjestöt

Asiantuntijapankki

Identifioidaan ja kootaan muun muassa koulujen käyttöön kansainvälisyyskasvatuksen toimijatahoja mukaan lukien ne, joiden asiantuntemusta ei ole vielä tarpeeksi hyödynnetty. Tällaisia ovat esimerkiksi maa-

hanmuuttajat ja kehitysyhteistyössä pitkään työskennelleet. Kerätään tietoa eri organisaatioista ja toimijoista kansainvälisyyskasvatuksen asiantuntijapankin perustamista ja kansainvälisyyskasvatuksen tunnetuksi tekemistä varten.

Toteuttamisvastuu: Opetushallitus yhdessä ulkoasiainministeriön ja kansalaisjärjestöjen kanssa

Laadunarviointityö

Käynnistetään laadunarviointityö, joka tähtää kansainvälisyyskasvatuksen arviointikeinojen luomiseen opettajien, koulujen ja kansalaisjärjestöjen käyttöön. Kehitetään arviointimittareita ja vertaisarviointikäytäntöjä. Pyritään löytämään tähän työhön kumppaneita Euroopan neuvoston GENE (Global Education Network) -verkostosta. – Kansainvälisyyskasvatuksen toteuttamiselle varhaiskasvatuksessa, koulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä määritellään sisällölliset arviointikriteerit osana laatujärjestelmää.

Toteuttamisvastuu: Korkeakoulujen arviointineuvosto ja Koulutuksen arviointineuvosto

Sektoritutkimus 2008 ja 2010

Käynnistetään ja toteutetaan tutkimukset, joilla kootaan ja analysoidaan kansainvälisyyskasvatuksen tilaa, toimintaa ja toimintaedellytyksiä Suomessa. Vuonna 2008 tehdään väliarviointi ja vuonna 2010 arvioidaan tämän ohjelman toteutumista kokonaisuudessaan.

Sektoritutkimustoiminnan tehtävänä on kerätä arviointitietoa ja palautetta ja näin kanavoida sitä kehittämis- ja muutosvoimaksi.

Toteuttamisvastuu: opetusministeriö (ks. OPM:n työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:2 / Opetusministeriön hallinnonalan sektoritutkimus)

Fostran till internationalism 2010

Bakgrund

Finland har en lång erfarenhet av internationella kontakter såväl på kulturens, forskningens som utbildningens område: rötterna till den globala medvetenheten sträcker sig långt tillbaka i tiden. Bilden om världen och speciellt om utvecklingsländerna utvidgades på 1960- och 1970-talet när man började tala om internationell solidaritet. Fostran till internationalism skrevs in i skolornas läroplaner och den blev en del av den nya grundskolan.

På 1970-talet utsattes fostran till internationalism för den allmänna politiska atmosfären. Förändringarna i världen i slutet av 1980-talet och på 1990-talet gjorde dock att nya, allmänt godtagbara teman inlemmades i debatten. Bland dem fanns de mänskliga rättigheterna, hållbar utveckling, tolerans, internationell säkerhet och slutligen frågor som ansluter sig till globaliseringen.

Den ekonomiska nedgången på 1990-talet kan betraktas som en vändpunkt inom fostran till internationalism. Allt flera började ifrågasätta välfärdssamhället när den offentliga sektorn lanserade sina sparprogram. Fostran till internationalism fick ett nytt perspektiv: det var dags att börja förhålla sig kritiskt till det egna samhället. Man började på allvar tala om grunderna för medborgarsamhället och medborgarinflytande. Fostran till internationalism utökade diskussionerna med visioner om det globala medborgarsamhället och hur man kan påverka det.

I takt med att invandringen i början på 1990-talet ökade satte en ökad internationalism sina spår i den

finländska gatubilden. Konflikterna mellan invandrare och finländare belystes i massmedia. Det fanns ett ökat behov att betona tolerans och att avvärja utslagning. Målet med fostran till internationalism blev dels att öka förståelsen mellan olika kulturer, dels att medvetandegöra ett ökat antal personer om deras fördomar och att ändra på ingrodda attityder.

På 2000-talet flyttade allt flera finländska familjer utomlands p.g.a. den ökade rörligheten. Barn och ungdomar har egna erfarenheter av att bo och leva utomlands. Många har också erfarenhet av att flytta tillbaka till Finland; den ökade rörligheten är en genuin del av fostran till internationalism.

Utmaningarna för fostran till internationalism mångdubblades efter terrorattacken i New York 11.9.2001: drömmen om en gemensam värld var inte längre självklar.

I Finland finns personer som vill definiera sig själva och sin ställning som medborgare i en global värld. De här internationellt inriktade finländarna finner sin trygghet i en balansgång mellan den internationella ekonomin och dess sociala och ekologiska konsekvenser.

De medborgarfärdigheter som behövs i dagens värld överskrider nationella gränser. Kulturell känslighet och empatisk förmåga utvecklas tidigt. Ett barn skall gärna redan i förskoleåldern inleda studier i mångkulturalism. Det är motiverat att inlemma de mångkulturella studierna i de allmänbildande studierna och i vuxenutbildningen liksom i yrkesutbildningen.

Utvecklingsmål

FN:s millenniedeklaration och viktiga möten som FN och övriga internationella organisationer har hållit under de senaste åren (Doha, Monterrey, Johannesburg och det senaste uppföljningsmötet för millenniedeklarationen i september 2005 i New York) utgör ramen för Finlands globala utveckling och samarbete på internationell nivå. Viktiga element i sammanhanget är utvecklingen inom EU och globala förändringar i riktning mot ett mera överblickbart internationellt samarbete. I likhet med övriga nationer har Finland förbundit sig att följa millenniedeklarationens teser, d.v.s

- frihet, jämlikhet, solidaritet, tolerans, respekt för naturen och ett gemensamt ansvar
- fredsutvecklingen, den centrala betydelse som säkerhet och demilitarisering har för världssamfundet
- att främja utveckling och att utrota fattigdomen
- att skydda vår gemensamma miljö
- mänskliga rättigheter, demokrati och kvalitativt högtstående förvaltning
- att skydda dem som är mest utsatta
- att beakta specialbehoven hos de minst utvecklade länderna
- att stärka det multilaterala systemet

Fostran till internationalism som ett begrepp

I det här sammanhanget avser man med fostran till internationalism en sådan verksamhet, som

- främjar individuellt, globalt ansvar och ett gemensamt, världsomfattande ansvar och en etik som förenar personer som förankrar sitt handlande i ett världsmedborgarskap. Detta grundar sig i sin tur på rättvisa och på respekt för de mänskliga rättigheterna
- stöder en utveckling i riktning mot ett kritiskt och mediekritiskt betraktelsesätt och ett ansvarsfullt och framgångsrikt handlande i en globaliserad värld som utgör en del av den egna gemenskapen
- främjar samverkan på ett nationellt och internationellt plan samt dialogen mellan kulturer. Gynnar inläring som grundar sig på den andras erfarenheter: fostran till internationalism är en process som hjälper oss att förstå och att uppskatta olikheter och kulturer av olika slag. Som ett resultat av detta gör vi val som främjar fostran till internationalism
- hjälper att gestalta jordklotet som en begränsad helhet vad gäller naturresurserna. Viktigt är att knappa in på användningen av naturresurserna samt att dela på dem rättvist, på lika grunder och jämlikt.
- bidrar till kunskaper och färdigheter vilka gör det möjligt att förstå den globala ekonomin och att påverka ekonomin som numera förändras i snabb takt. Viktigt är också att bemästra de sociala och kulturella följderna av förändringar i ekonomin.
- främjar initiativkraft, som grundar sig på individers vilja att främja en bättre värld och på förhoppningar om att det går att få till stånd förbättringar i positiv riktning
- vars delområden är fostran i internationella rättigheter, fostran till jämlikhet och fred, mediefostran, interkulturell förståelse, frågor som ansluter sig till utveckling och rättvisa samt fostran som främjar hållbar utveckling

De nationella målen för fostran till internationalism

Man röjer existerande hinder och skapar förutsättningar för resultatrik, jämlik och kvalitetsinriktad fostran till internationalism. Utan en tydlig verksamhetsplan är det problematiskt att på ett enhetligt sätt verkställa fostran till internationalism. Viktigt är att

reda ut och planera vad som har gjorts och vad som görs inom fostran till internationalism. Detta är viktigt också med avseende på hur resurserna fördelas. Ett verksamhetsprogram syftar till att definiera det stora verksamhetsfält som fostran till internationalism utgör. Att klarlägga de olika aktörernas roll och uppgiftsfördelning är också viktigt.

Viktigt är att delområdena och parterna inom fostran till internationalism beaktas på ett mångsidigt sätt i programmet. Det praktiska arbetet, administrationen, utbildningen, forskningen, kulturen, idrotten, ungdoms- och samhällspolitiken samt samarbetet och utvärderingen har sin plats i programmet.

För att fostran till internationalism skall gå att verkställa på ett systematiskt sätt skall den vara en del av riktlinjerna på administrativ nivå. Olika åtgärder krävs för att ombesörja att fostran till internationalism verkställs på ett praktiskt plan. Aktörer och forskare på området stöds. Nätverk bildas och stärks. Fördelningen av resurser klarläggs. Uppföljningen och utvärderingen utvecklas och den vägen går det att bygga upp resultatrika verksamhetssätt.

Det nationella målet för fostran till internationalism är

- att få det synsätt som fostran till internationalism representerar att ingå i viktiga riktlinjer inom utbildning, forskning, kultur, idrott och ungdomspolitik.
- att stärka fostran till internationalism på ett praktiskt plan inom småbarnsfostran, i skolor, läroinrättningar samt inom lärarutbildningen
- stödja forskning i och utbildning på högre nivå inom fostran till internationalism
- stödja medborgarorganisationer och övriga aktörer i medborgarsamhället i deras uppgift som fostrare i riktning mot ökad internationalism
- att stärka partnerskapet mellan den offentliga förvaltningen, företag, representanter för media, medborgarorganisationer och övriga aktörer i medborgarsamhället
- öka resurserna och finansieringen för att utveckla, främja och ge fostran till internationalism ökad spridning
- på ett systematiskt sätt följa upp och på ett analytiskt sätt bedöma resultaten av fostran till internationalism i Finland. På detta sätt skapar man förfaringssätt för att bedöma dess kvalitet och verkningar.

Åtgärder som behövs

Fostran till internationalism inlemmas i politiska riktlinjer

Synsätt: fostran till internationalism skall ingå i viktiga riktlinjer inom utbildning, forskning, kultur, ungdomspolitik samt i samhällspolitiken

Bildning är en tidsbunden företeelse. I vår tid skall värderingarna återspegla ett ökande behov för människor och fenomen att bli mera internationella. Det behövs mera kunskap, fler färdigheter och ett utbud av attityder som är gångbara på ett internationellt plan. Fostran till internationalism strävar efter att bidra till nämnda kompetensfärer. För att fostran till internationalism skall gå att förverkliga på ett praktiskt plan skall det synsätt som den representerar beaktas när man formulerar mål inom utbildning, forskning, kultur, ungdomspolitik samt inom samhällspolitiken

Betoningarna inom fostran till internationalism resulterar i målsättningar inom övriga sektorer. Betoningarna är en grund för att fostran till internationalism genomförs jämlikt och kvalitetsinriktat i hela landet. Fostran till internationalism omfattar olika förvaltningsgrenar och det är nödvändigt att olika parter uppmärksammar den på ett mångsidigt sätt.

Åtgärder

Utvecklingsplan för utbildning och forskning

Vart fjärde år gör undervisningsministeriet upp en utvecklingsplan för utbildning och forskning. Planen godkänns av statsrådet. År 2007 färdigställs följande plan. Det synsätt som fostran till internationalism företräder kommer på ett tydligt sätt fram i planen.

Ansvarig part: undervisningsministeriet

Utvecklingsprogram för barn- och ungdomspolitiken

År 2007 kommer man för första gången att sammansätta ett utvecklingsprogram för barn- och ungdomspolitiken i enlighet med ungdomslagen. Fostran till internationalism beaktas i programmet.

Ansvarig part: undervisningsministeriet

Hållbar utveckling

Fostran till internationalism beaktas när man tar fram utbildning som främjar hållbar utveckling och inlemas i denna enligt de strategier som har presenterats.

Ansvarig part: Kommissionen för hållbar utveckling och dess utbildningssektion, undervisningsministeriet, Utbildningsstyrelsen, miljöministeriet, medborgarorganisationer

Inom europeiska unionens område tillerkänns medborgarsamhället en viktig roll. Unionen fäster speciell uppmärksamhet på fostran till internationalism och upplysning till medborgarna.

Ansvarig part: Finland i egenskap av medlem i EU. Kontakt till berörda parter för Medborgarnas Europa (temaperioden 2007-2013) samt satsningen på interkulturell dialog (temaåret 2008).

Fostran till internationalism inom utbildning och undervisning

Småbarnsfostran, skolor och läroinrättningar, lärarutbildningen: man stärker genomförandet av fostran till internationalism på ett praktiskt plan inom småbarnsfostran, i skolor, läroinrättningar och inom lärarutbildningen

Nästan inom alla områden krävs numera färdigheter att förstå interaktion mellan olika kulturer. Studier i mångkulturalism borde därför bli en elementär del av den allmänbildande utbildningen. Utöver det borde studier i mångkulturalism också vara en naturlig del av vuxen- och yrkesutbildningen.

Det är viktigt att lyfta fram fostran till internationalism i skolornas och läroinrättningarnas läroplaner, undervisning och verksamhetskultur. Undervisningen erbjuder medel för att kartlägga orsaker och följer till olika fenomen. Vidare ger den färdigheter att dra slutsatser. I bästa fall leder detta till att människorna blir aktiva, kritiska och mediekritiska världsmedborgare.

För att fostran till internationalism skall förverkligas på rätt sätt är det viktigt att den är planerlig, analytisk och systematisk. I viss mån är det arbete som görs på det här området i skolor och i läroinrättningar splittrat. En väl genomförd planering underlättar arbetet. För alla lärare blir det allt viktigare med tanke på deras yrkesskicklighet att ha kunskaper inom fostran till mångkulturalism och fostran till internationalism.

För att fostran till internationalism inte bara blir ett ämne under temadagar och i festtal behövs åtgärder för att göra den till en del av vardagen och verksamhetskulturen i skolorna. Planer som är realistiska att förverkliga, fungerande metoder, tydliga mål och

systematisk utvärdering behövs för en högklassig fostran till internationalism. Fostran till internationalism skall fortsätta på olika nivåer inom utbildningen och alla skall kunna räkna med att komma i åtnjutande av den. Till sitt innehåll skall den vara omfattande och bredspektrig.

Antingen är internationalism föremål för undervisning/inläring eller så är den ett medel för undervisning/inläring: undervisningsinnehållet i olika läroämnen återspeglar gemensamma faktorer och skillnader kulturer emellan. Internationella utbytesprogram för elever och studerande ökar för sin del den erfarenhetsbaserade kunskapen och förståelsen på området.

Metoderna och verksamhetsätten stöder förhoppningsvis i sig principerna för fredsfostern, delaktighet och fördomsfrihet. Bl.a. gemensamma projekt och en atmosfär som uppmuntrar till diskussioner, till att lyssna på andra och att respektera andra människor sporrar till respekt för människovärdet och de mänskliga rättigheterna. Också ett demokratiskt beslutsfattande bidrar till detta och till ett ökat samarbete.

Fostran till internationalism är motiverande för eleverna. När den är som bäst ger den utrymme för elevernas egna idéer. De kulturella influenser och den inspiration som gäster och utbytesprogram erbjuder är också motiverande.

Åtgärder

Livslångt och livsomfattande lärande

Fostran till internationalism skall bilda en obruten kedja från daghemmen till högskolorna. Fostran till internationalism utvecklas enligt principerna för livslångt och livsomfattande lärande. Tydligare arbetsfördelning eftersträvas inom fostran till internationalism mellan utrikesministeriet, undervisningsministeriet samt Utbildningsstyrelsen, social- och hälsovårdsministeriet, STAKES, arbetsministeriet samt övriga förvaltningsgrenar.

Ansvarig part: I första hand undervisningsministeriet och utrikesministeriet.

Läroplaner

Det synsätt som fostran till internationalism representerar skrivs in i styrdokument och beslut inom undervisningsförvaltningen på ett nationellt plan. När läroplanerna omarbetas inlemmas fostran till internationalism i läroplansgrunderna i alla läroinrättningar och på alla utbildningsnivåer. Det samma gäller den grundläggande konstutbildningen. Man ska ta fram läroplaner, innehåll, metoder och material inom fostran till internationalism på ett sådant sätt att fostran till internationalism blir ett synsätt som genomsyrar all undervisning.

Ansvarig part: Utbildningsstyrelsen och länsstyrelserna

Läroämnen och teman

I läroplanerna i kommuner, skolor och läroinrättningar definierar man hur fostran till internationalism tar sig uttryck i olika läroämnen. Vidare definierar man vilka läroämnen som är centrala i sammanhanget dock utan att förbise det faktum att de centrala värderingarna omfattar hela verksamhetskulturen. Internationella teman lämpar sig bra också inom studiehandledning och i elevkårers verksamhet. Det samma gäller förverkligandet av ett ungdomsparlament, i skolornas förmiddags- och eftermiddagsverksamhet, skolornas klubbverksamhet och samarbetet mellan hem och skola.

Ansvarig part: utbildningsanordnare, skolor och läroinrättningar, medborgarorganisationer

Dialogen mellan religioner och världsåskådningar

I den allmänbildande undervisningen i religion och olika världsåskådningar lyfter man fram den kunskapsbaserade, jämförande undervisningen på området

Ansvarig part: Utbildningsstyrelsen och utbildningsanordnare

En materialbank

Material om fostran till internationalism som finns i läroplaner, planer för utbildningen och det material som undervisningsmetoderna bygger på sammanförs t.ex. på Utbildningsstyrelsens webbsajt (edu.fi)

Ansvarig part: Utbildningsstyrelsen

Genomförandeplaner och ansvariga personer

Fostran till internationalism är viktig när man avser att främja välbefinnandet i skolan. Utbildningsanordnare, skolor och läroinrättningar sporras till att göra upp strategiska genomförandeplaner för internationalisering och fostran till internationalism. Det här strategiarbetet beaktas när statsanslag beviljas för internationalisering.

– I skolor, läroinrättningar och elevkårer utses en part som är ansvarig för fostran till internationalism. Den här personens uppgift är att i sin skola/läroinrättning fungera som kontaktperson och koordinerare av planeringen, genomförandet och utvärderingen av fostran till internationalism.

Ansvarig part: utbildningsanordnare, skolor och läroinrättningar, Utbildningsstyrelsen

Flerspråkighet

Språkundervisningen främjas och utvecklas i syfte att bli mera mångsidig. En dimension inom fostran till internationalism är att inleda språkundervisningen tillräckligt tidigt. Språk är ett sätt att få unga att intressera sig för olika kulturer: språk och kultur är intimt förbundna med varandra. Språken ökar i betydelse som det element som bygger upp en individs och ett samfunds identitet. Språken stärker kommunikationen människor emellan. Satsningar på flerspråkighet minskar risken för utslagning och tudelning i samhället. Flerspråkigheten är viktig i den grundläggande utbildningen, i vuxenutbildningen och i dialogen mellan olika kulturer. I arbetslivet är flerspråkighet en del av yrkeskompetensen.

Ansvarig part: undervisningsministeriet

Nyfinländare

Antalet elever och studerande med invandrarbakgrund uppgår till cirka 35 000 i skolor och läroinrättningar i Finland. Mängden ökar årligen. Det allmänna utbildningssystemet skall utvecklas så att det bättre beaktar invandrarnas specialbehov och behovet av lärare inom den här sektorn. – Möjligheterna att individualisera undervisningen skall utnyttjas på alla utbildningsnivåer med början inom småbarnsfostran. I samband med integreringen är det viktigt att invandrare vid sidan av sitt eget modersmål har tillräckliga kunskaper

i finska eller svenska. Vuxna personer som saknar utbildning på det grundläggande stadiet erbjuds möjlighet att avlägga grundskolans kunskapsstoff. Speciell vikt fästes vid undervisning av läs- och skrivfärdigheter.

Ansvarig part: undervisningsministeriet och Utbildningsstyrelsen

Lärarytbildningen

Studieavsnitt med mångkulturellt innehåll eller med mångkulturella inslag skall bli mera omfattande. I inledningsskedet handlar det om ett pilotprojekt mellan några enstaka universitet. I fortsättningen är det viktigt att den här utbildningen utsträcks till att omfatta alla lärare. Fostran till internationalism blir ett viktigt temaområde i lärarnas fortbildning och omfattar i sin mest utvidgade form hela personalen inom undervisningsväsendet.

Ansvarig part: universitet, Utbildningsstyrelsen, länsstyrelser och utbildningsanordnare (fortbildning)

Forskning och utbildning på högre nivå

Forskning, universitet, högskolor: forskning i fostran till internationalism och utbildning på högre nivå stöds

Planering och genomförande av fostran till internationalism kräver forskningsrön. I Finland forskas det inte nämnvärt i fostran till internationalism. Därför är det viktigt att öka forskningsinsatserna och stödja forskningsverksamheten på området. Det är viktigt med forskning på området med tanke på lärarytbildningen, läroplanerna och utbildningen samt undervisningsmaterialens kvalitet. Forskningen utgör en god grund för att vidareutveckla fostran till internationalism och för att stärka dess ställning bl.a. inom utbildningen.

Fostran till internationalism är ett omfattande tema, som kräver ett tvärvetenskapligt och framtidssinriktat angreppssätt. Allmänna regler inom forskningen är tillämpbara inom den forskning som omfattar fostran till internationalism: långsiktighet, systematisk

uppläggning, mångsidighet, tvärvetenskaplighet och källkritisk analys.

Åtgärder

Forskningsprojekt/program

Ett forskningsprojekt och/eller forskningsprogram inom fostran till internationalism inleds vid ett sådant universitet som bedriver innovativ forskning och utveckling samt lärarutbildning på centrala områden inom fostran till internationalism. Syftet med projektet är att strukturera och klarlägga begreppen inom området samt att stärka den ställning som fostran till internationalism har inom universitetsutbildningen. Speciellt gäller detta lärarutbildningen. Vidare inleds en tvärvetenskaplig utbildning av forskare. Därtill integreras principerna inom fostran till internationalism, d.v.s. jämlikhet på ett globalt plan och de perspektiv som går att anlägga på mångkulturella samhällen och deras utveckling, i all forskning på högsta nivån inom alla vetenskapsgrenar.

Ansvarig part: undervisningsministeriet, universiteten

Forsknings-samarbete

Universitet/högskolor sporras till att i sin undervisning beakta den inriktning som fostran till internationalism företräder. Forsknings-samarbete med utländska högskolor understöds. Organisationer och högskolor i utvecklingsländerna har hög prioritet i sammanhanget: utbyte utanför EU byggs ut inom CIMO North-South Higher Education Network Programme, vilket kräver ökad finansiering. När högskolorna och undervisningsministeriet förhandlar om resultatavtalen beaktar man innehållet i olika utvecklingspolitiska program.

Ansvarig part: utrikesministeriet, undervisningsministeriet och CIMO

Bedömning och kriterier

Man reder ut centrala begrepp och kvalitetskriterier inom fostran till internationalism så att mätinstrumenten lämpar sig för utvärdering på området. Lämpligheten av internationella mätmetoder på området (t.ex. IEA CIVIC) prövas. För att det skall gå att vidareutveckla fostran till internationalism krävs att

mätarnas tillförlitlighet och lämplighet testas på olika utbildningsnivåer och inom olika branscher. Efter detta går det att bedöma i vilken mån en viss målgrupp eller vissa målgrupper har tagit till sig fostran till internationalism, d.v.s. hur effektiv inläringen har varit. Då blir det också möjligt att forska i utvärderingsmaterialet och att följa upp hur inlärningsresultaten utvecklas.

Ansvarig part: universitet och pedagogiska forskningsinstitut

Fostran till internationalism inom olika organisationer

Medborgarorganisationer och övriga aktörer i medborgarsamhället: medborgarorganisationer och övriga aktörer i medborgarsamhället understöds i deras roll som fostrare till ökad internationalism

Utöver skolorna och i bredd med dem behövs andra aktörer som ägnar sig åt fostran till internationalism. Medborgarorganisationer, bl.a. vänskapsföreningar, och övriga aktörer som är verksamma i samhället har en betydelsefull roll i sammanhanget. Organisationerna fungerar som fostrare både i samarbete med skolorna och skilt för sig.

Medborgarorganisationerna producerar viktigt material i sammanhanget och de är experter inom sitt eget område. I bredd med övriga aktörer som är verksamma utanför skolan utvecklar de metoder inom fostran till internationalism. Det informerande arbetet som organisationerna gör ökar den breda allmänhetens kännedom om fostran till internationalism.

Medborgarorganisationerna representerar ett brett spektrum av intressen och de är talrika i Finland. Att aktivt vara verksam i föreningar och organisationer är ett naturligt sätt för en person att fungera i ett samhälle och att påverka sådant som upplevs som viktigt.

Numera finns det vid sidan av traditionell föreningsverksamhet allt flera aktiva grupper som momentant driver en viss sak och sedan kanaliserar sitt intresse på någonting nytt. Internationalism är en vardaglig företeelse för de här grupperna.

Åtgärder

Nätverk

Medborgarorganisationerna bildar ett nätverk för fostran till internationalism www.kansainvalisyyskasvatus.net Nätverket skall understödjas och en hållbar finansieringsgrund säkerställs.

Ansvarig part: utrikesministeriet och Utbildningsstyrelsen

En uppsättning kvalitetskriterier

Samarbete bedrivs mellan medborgarorganisationernas nätverk och kommuner/skolor bl.a. i syfte att ta fram en uppsättning kvalitetskriterier för fostran till internationalism. De visar riktningen för hur medborgarorganisationerna skall samarbeta med kommuner och skolor. När indikatorerna och kriterierna för dem har gestaltats är det möjligt att utvärdera den nuvarande verksamheten och vid behov och på goda grunder lägga fram förslag på effektivare och bättre verksamhet.

Ansvarig part: utrikesministeriet och medborgarorganisationer

Barns och ungdomars hobbyverksamhet

Föreningar och organisationer för barn och ungdomar erbjuds bättre möjlighet att utforma innehållet i sina aktiviteter i syfte att främja ökad internationalism. De skall kunna räkna med bistånd och hjälp när målen genomförs och utvecklas. Verksamhet som ger unga medel och kunskap att bemöta och hantera den ökande mångfalden i det finländska medborgarsamhället understöds. Regionala, sociala och ekonomiska skillnader som inverkar på barn och unga beaktas i sammanhanget. Den ställning som fostran till internationalism har i kultur-, idrotts-, och sportsammanhang stärks. Syftet är bygga ut fostran till internationalism så att det omfattar nya målgrupper.

Ansvarig part: undervisningsministeriet tillsammans med medborgarorganisationer

Invandrare

Invandrare sporras till att i samråd med andra grupper bilda nätverk inom fostran till internationalism. Ökad delaktighet för invandrare stöds och invandrarnas

kunskap om olika kulturer och inläring tas tillvara.

Ansvarig part: undervisningsministeriet, arbetsministeriet, utrikesministeriet och medborgarorganisationer

Partnerskap inom fostran till internationalism

Nätverk och partnerskap innebär ökat samarbete mellan aktörerna: partnerskap mellan representanter för bl.a. den offentliga sektorn, företag, medier samt medborgarorganisationer stärks

Ett fungerande samarbete garanterar att fostran till internationalism är så effektivt och kvalitetsinriktat som möjligt. När olika parter är medvetna om varandra kan de på ett effektivt sätt rikta in sitt kunnande och sina resurser. Då undviker man överlappande verksamhet och det är enklare att fördela resurserna.

Regeringar och internationella organisationer är också parter i samarbetet för att främja ökad internationalism. Tillsammans med representanter för medborgarsamhället, företagsvärlden och forskarsamfundet satsar de på ökat partnerskap och förbättrad dialog. I samråd definierar man gemensamma mål och de sätt på vilka olika aktörers resurser och expertis tas i bruk.

Viktigt att inse är att enskilda aktörers resurser inte räcker till för den agenda som globaliseringen ger upphov till. Ett strategiskt samarbete är viktigt när man väljer riktning inom globaliseringen. Då går det att styra in globaliseringen på ökad trygghet, på mänskliga rättigheter och i riktning mot humana utvecklingsmål.

Åtgärder

Medier och medieuppföstran

Medier och nya medier uppmuntras till att presentera världen på ett mångsidigt och ansvarsfullt sätt utgående från den värdegrund som fostran till internationalism företräder. Det perspektiv som fostran till internationalism representerar inlemmas i alla yrkesstudier

inom det område som massmedierna utgör. Samma gäller mediefostran i allmänbildande syfte. Barn, unga och fullvuxna skall få ökade insikter i hur de använder medierna. Viktigt är att informera om ett mediekritiskt förhållningssätt och hur man förstår och tolkar massmedier.

Ansvarig part: undervisningsministeriet och Utbildningsstyrelsen tillsammans med representanter för olika massmedier

Kommuner

Planer för jämställdhet och jämlikhet görs upp i kommunerna. Samtidigt belyses frågor som har att göra med invandrare och invandring. Anställda, ämbetsmän och förtroendevalda och övriga personer i kommunen utbildas i ökad internationalism. Erforderliga resurser riktas in på detta.

- När fostran till internationalism genomförs beaktar man speciellt de barn och unga som har sämre förutsättningar än genomsnittet när det gäller att förstå och ta till sig ökad internationalism. Utsatta barn och ungdomar är ofta benägna att ta till sig rasistiska åsikter och att gå med i rasistisk verksamhet.

Ansvarig part: kommuner

Arbetsagar- och arbetsgivarorganisationer

Arbetslivsparterna har goda möjligheter att främja målen inom fostran till internationalism. Arbetsagar- och arbetsgivarorganisationerna höja sina egna medlemmarnas medvetenhet om globala utvecklingsfrågor, ansvarsfull konsumtion, nyttan av invandring och vikten av jämlikhet och mänskliga rättigheter. Olika inriktningar inom fostran till internationalism tas med i arbetslivsorganisationernas utbildning, evenemang och publikationsverksamhet.

Ansvarig part: arbetsagar- och arbetsgivarorganisationer, arbetsministeriet

Finländare med internationella intressen

Finländare sporras och stöds att aktivt ta del i internationella organisationers arbete. Detta slags verksamhet stöder fostran till internationalism och ger den ökad genomslagskraft. Parter inom olika områden och branscher uppmanas till ökad dialog och ökat samarbete

dels på ett nationellt plan, dels i mindre sammanhang. Den nordliga dimensionen lyfts fram. Samma gäller olika aspekter av EU, Europarådet, OECD, Unesco och FN, som alla fungerar som forum för fostran till ökad internationalism.

Ansvarig part: ministerierna

Dialogen mellan religioner och världsåskådningar

Dialogen mellan olika religioner och världsåskådningar byggs ut. Kontakten mellan olika religioner är speciellt viktig i ett samhälle som i ökande grad strävar efter öppenhet och mångfald. Endast genom att avlägsna missförstånd och överbygga fördomar skapar vi ömsesidig respekt, tolerans och samförstånd mellan religiösa, kulturella och etniska grupper. Det finländska samhället består av en mängd olika grupper och samfund, allt från majoritetskyrkan till minoritetssamfund. Ledarna för de tre monoteistiska religionerna betonar för sin del ömsesidig respekt: viktigt är att alla människor representerar det som är heligt för de andra.

Ansvarig part: religionssamfund och samfund som representerar olika världsåskådningar

Resurserna inom fostran till internationalism

*Resurser och finansiering:
man ökar resurserna till förmån för fostran till internationalism och arbetar för dess främjande och för att öka dess spridning*

För att bygga upp och upprätthålla en fungerande och högklassig fostran till internationalism krävs systematisk finansiering. Tillräckliga resurser krävs för att uppnå fungerande och resultatrik fostran till internationalism.

Åtgärder

Att kartlägga olika stödformer

Utrikes-, undervisnings-, miljö- och inrikesministeriet kartlägger sin verksamhet inom fostran till ökad internationalism och gestaltar arbetet så att det bildar ändamålsenliga helheter. Syftet är att öka samarbetet mellan olika förvaltningsgrenar, att koordinera olika stödformer och att effektivisera anslagens användning.

Ansvarig part: ministerierna

Finansieringen till olika medborgarorganisationer

Det arbete som medborgarorganisationerna gör för att främja internationalism får en solid finansieringsgrund så att långvariga projekt (2-3 år) möjliggörs. Längre projekt är en förutsättning för ökad genomslagskraft och goda resultat i pedagogiskt avseende. Finansieringen tryggar resultatrika verksamhetsformer och gör det möjligt att vidareutveckla dem. Finansieringen byggs ut till att omfatta ett inledande stöd för satsningar som görs som samprojekt på internationell nivå. De här satsningarna hjälper parterna att etablera de kontakter som behövs på internationell nivå.

Ansvarig part: ministerierna

Bredskaliga samfinansierade projekt

För att genomföra och på ett praktiskt plan omsätta fostran till internationalism krävs att många olika parter gemensamt binder sig för en längre tid. Utbyggd samfinansiering behövs på området.

Ansvarig part: olika parter som på olika nivåer arbetar med fostran till internationalism

Undervisningsministeriets internationella kultursamarbete / mom. 29.01.25

Åtgärder som följer de nationella utvecklingsmålen verkställs enligt det som tidigare har presenterats i det här programmet. I genomförandet fäster man speciell uppmärksamhet vid undervisningssektorns roll i det allt mera internationaliserade samhället. Man strävar efter att bemästra de utmaningar som en ökad internationalisering medför.

Enligt det ramförslag som har gjorts upp för verksamheten och ekonomin 2008–2011 fördelar sig finansieringen på följande sätt:

2008	2009	2010	2011
100 000 €	80 000 €	80 000 €	100 000 €

Merparten av de åtgärder som berör Utbildningsstyrelsen och CIMO leder inte till nya utgiftsbehov utan de nuvarande resurserna räcker till. De flesta åtgärderna i föreliggande program kräver inte heller tilläggsanslag utöver dem som redan finns i ramprogrammet.

Utvärdering och uppföljning av fostran till internationalism

Genomslagskraft och effektivitet: metoder för att bedöma kvalitet och genomslagskraft skapas för en systematisk uppföljning och en analytisk utvärdering av fostran till internationalism och dess resultat i Finland

Fostran till internationalism är mest effektiv när man på ett systematiskt sätt följer upp och utvärderar dess genomförande och resultat. Utvärdering borgar för att kvaliteten på fostran till internationalism hålls på så hög nivå som möjligt. Utvärdering gör det möjligt att kontinuerligt förbättra innehållet och metoderna.

En uppföljning behövs för att man bland dem som fostran till internationalism riktar sig till faktiskt uppnår de uppställda målen. Det är genomslagskraften på samhällelig nivå som står i centrum. En uppföljning och utvärdering hjälper berörda parter att utveckla och ta tillvara metoderna och verksamhetsformerna inom fostran till internationalism.

Åtgärder

Barometer

Med regelbundna intervaller genomförs en 'Barometer för att mäta fostran till internationalism och dess genomslagskraft'.

Ansvarig part: undervisningsministeriet och utrikesministeriet

Ett uppföljningsseminarium

Med regelbundna intervaller genomförs uppföljningsseminariumer. Syftet är att fokusera på nuläget inom fostran till internationalism och dess framtid. Bästa praxis på området presenteras.

Ansvarig part: undervisningsministeriet, utrikesministeriet, medborgarorganisationer

Expertpool

Speciellt skolorna har nytta av att man identifierar och listar alla parter som är verksamma inom fostran till internationalism. Detta gäller också de parter vars expertis ännu inte har utnyttjats i önskvärd omfattning, t.ex. invandrare och sådana som länge har arbetat med utvecklingsamarbete. Poolen sprider också information om fostran till internationalism.

Ansvarig part: Utbildningsstyrelsen i samråd med utrikesministeriet och medborgarorganisationer

Arbete för att utvärdera kvaliteten

Arbete för att utvärdera fostran till internationalism och dess kvalitet startas. Lärare, skolor och medborgarorganisationer skall kunna använda sig av systemet för kvalitetsutvärdering. Ett partnerskap inom Europarådets nätverk

GENE (Global Education Network) ingås. Kriterier för att utvärdera innehållet i fostran till internationalism inom småbarnsfostran, utbildning och fritt bildningsarbete tas fram som en del av kvalitetssystemet.

Ansvarig part: Rådet för utvärdering av högskolorna, Rådet för utbildningsutvärdering

Sektorforskning 2008 och 2010

Man startar och verkställer forskning om fostran till internationalism, dess tillstånd, verksamhet och verksamhetsförutsättningar i Finland. Syftet är att sammanställa och analysera materialet. År 2008 sammansätts en mellanrapport och år 2010 fokuserar man på den helhet som fostran till internationalism är. Sektorforskningens uppgift är att sammanställa information om utvärderingen och den respons som man får av utvärderingen. Informationen kanaliseras i utveckling och förändring.

Ansvarig part: undervisningsministeriet, (se undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorier och utredningar 2006:2 / Sektorforskningen inom undervisningsministeriets förvaltningsområde)

Opetusministeriön julkaisuja -sarjassa vuonna 2007 ilmestyneet

- 1 Ammattikorkeakoulujen verkostohankkeet
- 2 Bibliometristen aineistojen käytettävyys yliopistojen julkaisujen laadun ja tuottavuuden arvioinnissa
- 3* Opetusministeriön toiminta- ja taloussuunnitelma 2008–2011
- 4 Lähtö ja Loitsu; Suomen ja Viron nuorisoyhteistyöstä–Tundeline teekond; Eesti ja Soome noorsookoostöö
- 6 Towards Sustainable Development in Higher Education – Reflections
- 7 Toimenpideohjelma tutkijankoulutuksen ja -uran kehittämiseksi vuosille 2007–2011
- 9 Onko kulttuurilla vientiä? ON!; Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007–2011

---

* Ei painettu, vain verkossa

** Maksuton julkaisu, tilaukset opetusministeriö, EU-rakennerahastot, puhelin (09) 160 77263
Julkaisut sähköisenä osoitteessa www.minedu.fi/OPM/Julkaisut

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Julkaisumyynti / Bokförsäljning

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet
PL 4 / PB 4 (Vuorikatu 3 / Berggatan 3)
00014 Helsingin Yliopisto / Helsingfors Universitet
puhelin / telefon (09) 7010 2363
faksi / fax (09) 7010 2374
books@yopaino.helsinki.fi
www.yliopistopaino.helsinki.fi

ISBN 978-952-485-335-4 (nid.)

ISBN 978-952-485-336-1 (PDF)

ISSN 1458-8110

Helsinki 2007

